

Proti žalobě, kterou se žalobce, jenž byl podle svého tvrzení u žalované firmy zaměstnán od 4. března 1924 až do 27. března 1937 jako cestující a inkasista pro okres v-ský, domáhal na žalované náhrady škody pro její opominutí přihlásiti jej k pensijnímu pojištění, namítla žalovaná, že žalobce nebyl u ní ve služebním poměru a že proto příslušný pensijní ústav vyslovil pravoplatným výměrem ze dne 5. června 1937, že žalobce nepodléhá pensijnímu pojištění. Žalobu zamítly soudy všech tří stolic, nejvyšší soud z těchto

důvodů:

Ve výměru jest spatřovati rozhodnutí nositele pojištění v otázce pojistné povinnosti ve smyslu šestého odstavce, písm. a) § 84 zák. o pens. poj. Oprávnění k vydání takového výměru (§ 125, odst. 1, uved. zák.) není v zákoně nijak časově omezeno a není ani vyloučeno, třebas již dříve skončil služební poměr anebo nastal již pojistný případ. Nositelům pojištění není tudíž zabráněno, aby přihlášky, které byly učiněny po ukončení služebního poměru anebo po vzniku pojistného případu, přijaly a vydaly o nich výměry o pojistné povinnosti, třebas ony výměry měly jen právní povahu výroků určujících, ať pozitivních, či negativních (vyslovujících kladně nebo záporně pojistnou povinnost).

Soudy jsou však vázány pravoplatnými rozhodnutími, které vydaly správní úřady ve věcech pensijního pojištění v mezích své působnosti (rozh. č. 15290, 8274, 4690 a j. Sb. n. s.), a proto byly i v souzené věci nižší soudy vázány výměrem nositele pojištění ze dne 5. června 1937, vyslovujícím, že žalobce po dobu jeho zaměstnání u žalované firmy nepodléhal pojistné povinnosti.

Čís. 16849.

I podle zákona č. 250/1922 Sb. z. a n. mělo býti co do výplaty úroků postupováno jak u státních dluhopisů nevinkulovaných, tak u vinkulovaných stejně, pokud byly splněny podmínky uvedené v § 10 uved. zákona.

Dotčeným zákonem nabyli tuzemští majitelé dluhopisů tam uvedených práva, aby se v mezích řečeného zákona domáhali nároku na výplatu úroků.

Předpisy zákona č. 49/1875 ř. z. o promlčení úroků ze státních dluhopisů nebyly zrušeny zákony upravujícími převzetí povinnosti z dotčených cenných papírů.

Složením dluhopisů ve smyslu vlád. nař. č. 151/1921 Sb. z. a n. do úřední úschovy nenastalo ani přerušení promlčení podle § 3 zák. č. 49/1875 ř. z., ani se stát nestal jejich schovatelem ve smyslu § 957 obč. zák. s povinností postaratí se o výplatu úroků.

(Rozh. ze dne 8. dubna 1938, Rv I 1741/37.)

Žalující pojišťovna byla vlastnící 12 kusů 4% rakouské zlaté renty v úhrnném nominale 75.000 zl. ve zlatě. Ony kusy byly složeny u bývalé rakouské pokladny státního dluhu ve Vídni jako záruka zákonného pensijního pojištění úřednictva žalující pojišťovny, prováděného náhradními smlouvami. Místo nich vydala rakouská pokladna státního dluhu vinkulační plášť č. 2563 na nom. 75.000 zl., který byl uložen u Zemské banky v depositu. Dne 10. dubna 1919 byly tyto cenné papíry přihlášeny k soupisu v tuzemsku a vydáno o tom příslušné potvrzení. Roku 1920 po novelisaci pensijního zákona odevzdala žalobkyně plné prémiové rezervy za pensijní pojištění svého úřednictva Všeobecnému pensijnímu ústavu v P. Tím se stala kauce zbytečná a žalobkyně proto žádala dne 1. října 1920 o devinkulaci řečené zlaté renty podáním na ministerstvo vnitra. Ministerstvo vnitra postoupilo žádost ministerstvu sociální péče jako kompetentnímu nástupci bývalého c. k. ministerstva vnitra ve Vídni a dotčené ministerstvo dalo souhlas k devinkulaci výměrem ze dne 5. října 1920. Dne 14. října 1920 odevzdala žalující pojišťovna vinkulační plášť č. 2563 dosud uložený u Zemské banky Ž. bance v P. Uvedená banka vložila vinkulační plášť u likvidatury státního dluhu dne 15. března 1922 do úřední úschovy. Likvidatura státního dluhu přijavši plášť do úřední úschovy, jménem Čs. státu převzala dle názoru žalobkyně veškeré povinnosti a závazky plynoucí pro žalobkyni z vlastnictví renty a tedy i povinnost vypláceti úroky. Dopisem ze dne 19. prosince 1929 požádala žalobkyně prostřednictvím Zemské banky v P. ředitelství státního dluhu o výplatu úroků od 1. října 1918 do 1. října 1929. Ředitelství státního dluhu vyplatilo však jen úroky od 1. října 1923 do 1. října 1929, úroky z doby předchozí odmítlo vyplácet a taktéž zaujalo zamítavé stanovisko i ministerstvo financí. Tvrdíc, že nevyplacením úroků za dobu od 1. dubna do 1. října 1923 byl stát o zadržené úroky bezdůvodně obohacen, domáhá se žalující pojišťovna na žalovaném Čs. státě zaplacení 37.687 Kč 50 h s přísl. jako úroků za uvedenou dobu. Žalovaný Čs. stát namítl mimo jiné promlčení zažalovaného nároku a odůvodnil námítku tím, že úroky byly předepsány k výplatě u Zemské finanční pokladny v P. a že výnosem ministerstva financí, č. j. 54849/21, bylo vyplácení úroků ze státních dluhopisů přeneseno na Ústřední státní pokladnu v P. Z řečené renty vyplatila Zemská finanční pokladna v P. úroky naposledy dne 1. října 1918. Od této úrokové splatnosti Zemská banka se o výplatu dalších úroků nehlásila, ačkoli mohla úroky za žalující pojišťovnou vybírat od 19. března 1919 podle vlád. nař. z 15. března 1919, č. 132 Sb. z. a n. Teprve výše dotčeným dopisem z 19. prosince 1929, řízeným na ředitelství státního dluhu, žádala žalobkyně o povolení dodatečné výplaty úroků od 1. dubna 1919 do 1. října 1929 z vinkulovaných 75.000 zl. 4% rak. zlaté renty. Soud první stolice zamítl žalobu. Důvody: Úroky ze státních dluhopisů se podle zákona z 28. března 1875 č. 49 ř. z., jímž byl zachován v účinnosti výnos bývalého rakouského ministerstva financí ze dne 16. ledna 1860, č. 21 ř. z. a § 1472 obč. zák., promlčují v době

šestileté. Ježto Zemská banka zakročila o výplatu dne 20. prosince 1929, jsou úroky od 1. října 1918 resp. 1. dubna 1919 promlčeny. Hledíc na to mohla si Zemská banka vybrati úroky po celou onu dobu až na dobu zastavení výplaty, neboť důvod přerušení nebo stavení promlčení resp. uznání před vypršením promlčecí lhůty se netvrdí. Co se týká ustanovení § 33 vlád. nař. z 2. května 1929, č. 64 Sb. z. a n., že jest vyplatiti úroky dospělé od 1. března 1919, jde podle názoru soudu jen o úroky nepromlčené, neboť mohou nastati případy stavení i přerušení promlčení. Řečenému vládnímu nařízení nelze však rozuměti tak, že by jím byly dotčeny platné předpisy o promlčení úroků ze státních dluhopisů, a zákon nemusí výslovně podotýkati »pokud ovšem úroky již nejsou promlčeny«. Stejně jest právně bezvýznamné tvrzení, že se nárok na výplatu úroků nemohl promlčeti proto, že jest povinností státu jako schovatele postarati se o jejich výplatu. O depositum mohlo by zdánlivě jíti teprve podle vlád. nař. ze 7. dubna 1921, č. 151 Sb. z. a n. ode dne jeho vyhlášení ve smyslu § 18 uved. nař. resp. ode dne 15. března 1922, kdy byl vinkulační plášť vložen do úřední úschovy u likvidatury státního dluhu. Ale ani tak není oním nařízením dotčen zákon z 28. března 1875 č. 49 ř. z., zejména potud, že účelem uvedeného nařízení byla výměna za náhradní rentu nikoli smlouva schovací ve smyslu § 957 obč. zák. Je proto námitka promlčení odůvodněna. O d v o l a c í s o u d potvrdil napadený rozsudek. D ů v o d y: Jádrem věci záleží v právním posouzení otázky, zda jsou zažalované úroky promlčeny či nikoli. Žalobkyně i ve svém odvolání přiznává v souhlase s tvrzením žalovaného, že úroky, o nichž mluví zákon č. 104/1928 a vlád. nař. č. 64/1929 Sb. z. a n., mohly příslušné úřady vypláceti podle vlád. nař. č. 132/1919 Sb. z. a n. již od r. 1919. Naposledy uvedeným vládním nařízením bylo uloženo berním úřadům, aby splatné úroky vinkulovaných (na jméno znějících) dluhopisů bývalé monarchie vyplácely jako zálohu pro pokladnu státního dluhu ve Vídni a v Budapešti. Řečené nařízení nabylo účinnosti dnem 19. března 1919. V zákoně č. 250/1922 Sb. z. a n. bylo pak vysloveno, že úroky z řečených dluhopisů znějících na jméno budou vypláceny podle vlád. nař. č. 132/1919, byli-li dluhopis odevzdán do úřední úschovy. Ta byla nařízena vládním nařízením č. 151/1921 Sb. z. a n. jako přípravné opatření pro jejich převzetí Čs. státem. K převzetí tomu došlo podle zák. č. 104/1928 a vlád. nař. č. 64/1929 Sb. z. a n. Z toho jest viděti, že zprvu bylo nařízeno berním úřadům vypláceti úroky, třebaš jenom zálohu, že majitelé dluhopisů měli takto nárok na vyplácení a mohli se ho tedy domáhati. Za sporu vyšlo najevo, že jen krátký čas, a to do vlád. nař. č. 132/1919 Sb. z. a n. asi po ¼ roku byla výplata úroků omezena, jinak nikoli. Tato doba je však pro žalobní nárok bez významu. Za vylíčeného zákonného stavu mohla tudíž i žalobkyně svůj úrokový nárok uplatniti po celou dobu od počátku účinnosti naposledy dotčeného vládního nařízení, t. j. od 19. března 1919. Jestliže tak neučinila a nechala nečinně uplynouti dobu promlčení, uznal procesní soud právem, že její nárok za dobu starší 6 let je promlčen.

Odvolatelka jest na omylu, domnívá-li se, že její nárok ani se nemohl promlčetí proto, že byl dluhopis v úřední úschově. Řečená úschova byla nařízena vlád. nařízením č. 151/1921 Sb. z. a n. jako přípravné opatření pro převzetí dluhopisů bývalého mocnářství rakouského, a již proto nelze na ni užítí § 957 obč. zákona, který předpokládá soukromoprávní smlouvu. O takovou však v souzeném případě nešlo. Pokud se odvolatelka zabývá také otázkou prekluse žaloby, tu odvolací soud sdílí její názor, že odepření výplaty promlčených úroků finančním úřadem nemůže býti pokládáno za akt vrchnostenský, nýbrž za pouhé prohlášení strany, t. j. ředitelství státního dluhu a ministerstva financí, tedy zastupce dlužníkov. Proto nebylo třeba k uplatnění žalobního nároku zachovati preklusivní lhůtu ve smyslu § 1 zák. č. 217/1925 Sb. z. a n. To však pro rozhodnutí ve věci samé nemůže mít významu.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Zák. č. 250/1922 Sb. z. a n., k němuž žalobkyně poukazovala a který se ovšem týkal cenných papírů nevinkulovaných, uvádí sice v § 10, že se řečený zákon nevztahuje na vyplácení úroků z vinkulovaných dluhopisů, dodává však ihned, že tyto úroky budou dále vypláceny podle vládního nařízení ze dne 15. března 1919, č. 132 Sb. z. a n., jestliže dluhopisy byly odevzdány do úřední úschovy, čímž přece nade vši pochybnost dává najevo, že u nich s tímto opatřením, které bylo pro majitele dluhopisů výhodnější, souhlasí a že v té příčině nějakou novou úpravu nebo změnu nepokládá za potřebnou; zřejmě tu tedy mělo býti u obou druhů dluhopisů stejně postupováno co do výplaty úroků, pokud ovšem splněny byly podmínky pro výplatu stanovené, o nichž v souzeném případě nebylo sporu.

Dovolatelka má za to, že prý k promlčení vůbec nemohlo dojíti, protože prý jí žalovatelný nárok vzešel proti státu teprve zákonem č. 104/1928 Sb. z. a n. Než před procesním soudem sama odkazovala na povinnost, jež pro žalovaný stát vyplývala z mírových smluv, a právě ty smlouvy byly základem také zákona č. 250/1922 Sb. z. a n., jakož i příslušných vládních opatření; se zřetelem na právní stav, jak vyplýval z mírových smluv a z jejich připravovaného provedení, upravil však již dotčený zákon alespoň otázku vyplácení úroků z oněch dluhopisů s takovým účinkem pro tuzemské majitele dluhopisů, že se směli již na jeho základě domáhati výplaty úroků u příslušných úřadů a že v mezích uvedeného zákona mohli takový svůj nárok nejen uplatnit, ale také se do domoci, aniž záleží na tom, jak byly tyto úrokové platy ve finanční správě účtovány. Po této úpravě nešlo již o benevolenci státu nebo úřadů, nýbrž právě o nárok na výplatu úroků v poměru mezi věřitelem z dluhopisu a žalovaným státem.

Předpisy o promlčení úroků, jak jsou uvedeny v rozsudku procesního soudu, nebyly vyňaty z recepce, obsažené v zákoně č. 11/1918 Sb. z. a n., a nebyly zrušeny ani dalšími zákony, připravujícími nebo upravujícími převzetí povinnosti z dluhopisů, a to ani zejména zákonem č. 104/1928 nebo vládním nařízením č. 64/1929 Sb. z. a n., jak se dovolatelka snaží dovoditi. Nelze ponechat bez povšimnutí, že předmětem úpravy byly dluhopisy povahou se velice různící také co do oprávněnosti věřitelovy v otázce výplaty úroků a že tedy mohlo jíti o úroky, jejichž dospělost nastala již od 1. srpna 1920 po případě od 1. března 1919, a u nichž přece nemohlo nastati promlčení, jestliže v konkrétním případě podle jeho zvláštních poměrů nárok na výplatu úroků přece jen uplatněn býti nemohl, nehledíc ani na možnost přerušení nebo stavení promlčení. Jestliže se tedy v zákoně zvláště nečiní zmínka o tom, že nemají býti vypláceny úroky již promlčené, anebo že smějí býti vypláceny jenom úroky, pokud nejsou promlčeny, nelze z toho dovozovati, že promlčení mělo býti vůbec vyloučeno — anebo že se předpisy o promlčení úroků snad vůbec anebo aspoň co do oněch dluhopisů zrušují.

Odvolací soud posoudil správně povahu úschovy, k níž došlo podle vládního nařízení č. 151/1921 Sb. z. a n. s hlediska vývodů žalující pojišťovny, a tak schválil také důsledky, jež v té příčině vyvodil procesní soud v tom smyslu, že totiž žalovaný stát nelze pokládati za schovatele s povinnostmi postarati se o výplatu úroků.

V dovolání snaží se však dovolatelka z této skutečnosti, že totiž dluhopis byl od 15. března 1922 v úřední úschově u likvidatury státního dluhu podle nařízení č. 151/1921 Sb. z. a n., dovoditi, že tím nastalo přerušení promlčení podle § 3 zákona ze dne 28. března 1875, č. 49 ř. z. Tu obranu žalobkyně před soudem procesním neuplatnila a neučinila tak určitě ani v odvolání, protože jak tam, tak i zde ještě dovozovala, že stát jako schovatel byl povinen starati se také o inkaso úroků. I kdyby tu nešlo o nedovolenou novotu ve smyslu § 482, odst. 1, c. ř. s., nýbrž jen o právní posouzení přednesených právních skutečností, nutno ukázati na to, že se ve smyslu již uvedeného zákonného ustanovení nepřerušuje promlčení, když se — jak míní dovolatelka — z jakéhokoli důvodu předloží obligace příslušné státní pokladně, které přísluší vydávati nové kupony, nýbrž že onen účinek nastane jen v těch případech, jež jsou uvedeny v § 3 uved. zák.; mimo to jest ještě ukázati i na výnos ministerstva financí ze dne 29. května 1875, č. 2233. V souzeném případě došlo k složení podle nařízení vlády č. 151/1921 Sb. z. a n., jež již podle úvodu svého § 1 mělo podstatně jiné důvody, jiné účely a jinou povahu, než jak tomu je v případech předložení dluhopisů, o nichž se pojednává v § 3 uved. zák. z roku 1875. Podle onoho nařízení č. 151/1921 šlo o zjištění, seznámenání a úschovu dluhopisů převážně ve státním zájmu, aby totiž částečně mohl býti proveden čl. 203 al. 2 mírové smlouvy, aby vůbec byly zjednány předpoklady pro výplatu úroků (viz také § 1 zák. č. 124/1921 Sb. z. a n.); šlo tedy o nutné

všeobecné finančněprávní opatření, jehož si vyžádaly mimořádné poměry, způsobené státním převratem, s nimiž ovšem zákon č. 49/1875 ř. z. nemohl počítati, již proto nelze tuto úschovu dluhopisů posuzovati stejně jako ony případy uvedené v § 3 zák. č. 49/1875 ř. z., v nichž jde vesměs o předložení dluhopisu anebo o žádosti, jež směřovaly na prvním místě k zájmu osob z dluhopisu oprávněných, ať šlo o vydání nových kuponů a poznámku k tomu cíli potřebnou, o přepsání nebo o poukázání úroků, či o přihlášku nároku na určitou úrokovou splátku, nebo konečně o zákrok směřující k umoření dluhopisu. V souzeném případě došlo však k složení dluhopisu z docela jiných, v podstatě veřejnoprávních důvodů, při čemž žalující pojišťovně nebylo žádným způsobem ani znemožněno ani jen ztíženo, aby zakročila o výplatu úroků buď sama, nebo svým zástupcem, bankou, jakmile to právní předpisy umožnily, jak se také skutečně stalo. Účelem a důvodem ustanovení § 3 uved. zák. zajisté bylo, připustiti přerušeni promlčení tam, kde v konkrétním případě až do provedení požadovaných změn právo na úroky nemohlo býti s účinkem uplatněno, kdežto úschova podle nař. č. 151/1921 Sb. z. a n. nebránila uplatnění tohoto nároku, pokud jen jinak byly jeho podmínky splněny; v souzeném případě není o tom sporu, že tomu tak bylo.

Ani po té stránce nelze tedy dáti za pravdu dovolatelce.

Čís. 16850.

Do pensijní základny zaměstnance (lesního hajného), jehož pensijní nároky byly upraveny podle zásad platných pro pragmatikální zřizence ve státní službě, nelze započítati ani remuneraci, nebyla-li součástí služného, nýbrž jen zvláštním přídatkem poskytovaným po dobu činné služby, ani peněžitou hodnotu paliva (otopu naturálního bytu), zanikl-li nárok na naturální byt skončením činné služby.

(Rozh. ze dne 8. dubna 1938, Rv I 2340/37.)

Žalobce byl zaměstnán od 1. října 1890 ve službách Karla knížete O.-W. na velkostatku H. Žalovaní koupili uvedený velkostatek od jeho vlastníka trhovou smlouvou ze dne 11. března 1926, v níž bylo v čl. VI., odst. 2, toto ustanovení: »Kupující převezmou veškeré aktivní úředníky a zřizence po rozumu § 75 náhr. zák. a nař. vl. ze dne 21. října 1922, č. 305 Sb. z. a n., a to v počtu a stavu, jak jsou dnes na velkostatku zaměstnání, se všemi jejich nabytými právy, co se pak nároků pensijních týká na základě plné služební doby a podle zásad platných pro úředníky a zřizence ve státní službě, při čemž se na nároky ty započítávají částky, které budou kryty pojištěním těchto úředníků a zřizenců u Všeobecného pensijního ústavu od 1. ledna 1909 resp. od pozdější doby počínaje.« Žalovaní pak uzavřeli dne 25. března 1926 se státním po-